

TROMBOEMBOLIK ASORATLARDA ANTIKOAGULYANT TERAPIYA SAMARADORLIGI

Raxmatullayeva Zebiniso

Alfraganus Universiteti davolash ishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Tromboembolik asoratlar yurak-qon tomir tizimi kasalliklarining og‘ir oqibatlaridan biri bo‘lib, o‘lim va nogironlikning asosiy sabablaridan hisoblanadi. Ularning oldini olish va davolashda antikoagulyant terapiya muhim o‘rin tutadi. Ushbu maqolada antikoagulyant preparatlarning farmakologik xususiyatlari, klinik qo‘llanilishi, samaradorligi va xavfsizlik darajasi tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy yondashuvlar, yangi avlod antikoagulyantlari va ularning afzalliklari haqida ilmiy asoslangan ma‘lumotlar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: tromboemboliya, antikoagulyant, terapiya, xavfsizlik, samaradorlik

Tromboembolik asoratlar, jumladan o‘pka arteriyasi tromboemboliyasi, miokard infarkti, insult va chuqur venoz tromboz, global sog‘liq muammolaridan biridir. Ularning rivojlanishi qonning ivish tizimi buzilishlari, qon oqimi sekinlashuvi va tomir devorining shikastlanishi (Virxov triadasi) bilan izohlanadi. Antikoagulyantlar esa ushbu jarayonlarni to‘xtatishda asosiy dori vositalaridir. Antikoagulyant terapiyaning mohiyati; antikoagulyantlar qon ivish jarayoniga ta’sir qilib, tromb hosil bo‘lishini sekinlashtiradi yoki oldini oladi. Ular quyidagi guruhlariga bo‘linadi: To‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir etuvchi (heparin va uning past molekulyar og‘irlikdagi shakllari); Bilvosita ta’sir etuvchi (varfarin); Yangi avlod antikoagulyantlari (dabigatran, rivaroksaban, apiksaban). Antikoagulyantlar quyidagi holatlarda keng qo‘llaniladi: O‘pka arteriyasi tromboemboliyasi; Chuqur venoz tromboz; Yurak ritm buzilishlari (ayniqsa, fibrillyatsiya); Sun‘iy klapan o‘rnatilgan bemorlarda tromboz profilaktikasi; Miokard infarktida kompleks davolash. Samaradorlik; Klinik tadqiqotlarga ko‘ra, antikoagulyant terapiya: Tromboembolik asoratlar xavfini 60–70% ga kamaytiradi; O‘lim ko‘rsatkichini sezilarli darajada pasaytiradi; Yangi avlod antikoagulyantlari an‘anaviy vositalarga nisbatan xavfsizroq va monitoringga ehtiyoj kamroq. Antikoagulyant terapiyaning asosiy xavfi — qon ketish holatlari. Shu sababli: Dozalash qat’iy nazorat qilinishi kerak; Antidot vositalari (protamin sulfat, idarucizumab) mavjudligi muhim; Surunkali kasalliklarga ega bemorlarda ehtiyotkorlik bilan qo‘llash lozim.

Xulosa: Tromboembolik asoratlarda antikoagulyant terapiya samarali va hayotiy ahamiyatga ega. Zamonaviy preparatlar (NOACs) keng qo‘llanilmoqda va ularning

afzalliklari — samaradorligi yuqori, xavfsizlik profili yaxshi hamda monitoringga ehtiyoj kamligi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, qon ketish xavfi doimo hisobga olinishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yusuf S., et al. Antithrombotic Therapy in Thromboembolic Disorders. The Lancet, 2022.
2. January C.T., et al. 2019 AHA/ACC/HRS Guidelines on Anticoagulant Therapy. Circulation, 2019.
3. Douketis J.D., Spyropoulos A.C. Anticoagulant strategies in venous thromboembolism. New England Journal of Medicine, 2021.
4. O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash vazirligi. Tromboembolik kasalliklarni davolash bo'yicha klinik protokollar, Toshkent, 2023.